ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար, տարեկան 60 դրս. վեցամսեայ 30 դրս. Եռամսեայ 20 դրս. — ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ համար, տարեկան 80 դրս. Վեցամսեայ 40 դրս.— ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ համար, Տարեկան 22 ֆր. Վեցամսեայ 11 ֆր.։

ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐՈՒԸ ՄԻԱՑՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴ Է

ԶԵՌՔԷ 10 ՓԱՐԱ

Bureaux de la rédaction du Journal Arménien DZAGHIK
Galata, Kourchounlou han, N. 7

ԾԱՂԻԿ
ՕՐԱԳԻՐ

ԱՄՍԱԳԻՐ ԵՒ ՏՈՂԱՐԱՆ "ڭاغيك" ارمنجه يومیه وسیاسی غزه‌سیدر

ԽՄԲԱԳՐՈՒԱԾՈՒՆ
Կալաթա, Գուրճուլու խան, թիւ 7
ՍԱՂԱԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն թղթակցութիւն պէտք է *հակիրճ* գրուած ըլլայ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ուղղուած ամէն գրութիւն ետ չի *տրուիր*։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԿՍԻՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ 1ԻՆ, 10ԻՆ ԵՒ 20ԻՆ

ԺԸ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 202 | 21 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1901 | ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԻ ԸՆԷՔ...

Անոնք որ կիրակի օր ներկայ գըտնուեցան Ստեփան փաշա Ալանեանի յուղարկաւորութեան, լսեցին անչուշտ բաւական չհաստուած փափուք մը որ բերնէ բերան կը տարուբերէր՝ արարողութեանց մասնակցող երկու եկեղեցականներու նկատմամբ։

Այդ եկեղեցականները, հարկ կայ անուանելու, նոյն իսկ երկու համբաւաւոր չնորհնականերն էին, Բարգէն եւ Վահրիճ վարդապետները։

Շատեր դիտողութիւն կ'ընէին թէ այդ ասիճան նուիրական առթի մը մէջ, այդ երկու զղջանողներուն ներկայութիւնը քիչ մը չափազանց տպաւ ազդեցութիւն մը կ'ընէր, եւ թէ անոնք, կատարուող արարողութեանց փայլ մը տալէ աւելի, ընդհակառակը կը նսեմացնէին զանոնք, անոնց բովանդակ վեհ հանգամանքը խաթարելով ու սրաատուրիլով։

* * *

Ջհմ գիտեր թէ ո՛վ պիտի կրնայ ուրանալ այս դիտողութեան ճշդութիւնը. ո՛վ պիտի կրնայ արգարացնել այդ զղջանողներուն ժամանակ ութիւնը ա՛յն տեսակ հանգիստութեանց՝ որոնք ամէն բանէ աւելի մաքրութիւն, ուղղութիւն եւ անթերութիւն կը պահանջեն։ Ո՛վ պիտի կրնայ այդ տասկութիւններէն զատ մէկը գտնել Բարգէն եւ Վահրիճ վարդապետներուն վրայ, ո՛վ...։

Շաբաթներ ու չաբաթներ անցան այն օրէն ի վեր, ուր այդ վարդապետները հրապարակաւ պատասխանատու ճանչցուեցան կարգ մը անիրիզ, կարգ մը տարութ գործողութիւններու։ Շաբաթներ ու չաբաթներ անցան այն օրէն ի վեր՝ ուր այդ զղջումները հաստատուեցան ամէնէն չափազանց, ամէնէն կարկեցուցիչ ապացոյցներով։ Շաբաթներ ու չաբաթներ անցան այդ բոլոր ապօրինութեանց յայտնութենէն ի վեր, եւ անոնք որ իրենց ուսն ու մանաւանդ պարտքը ունէին այդ զղջանողները դատելու, անոնք որոնց վրայ կը ծանրանար այդ տարօրինութեանց հեղինակները պատժելու պարտաւորութիւնը, տակաւին կը վարանին իրենց վճիռը արձակելու։

Ինչ կը նշանակէ այդ վարանումը, ինչ պատճառ կայ այսչափ երկար սպասելու։

Արդեօք կը գտնուին անանկներ որ դեռ տարակոյսի պէս բաներ մը ղգան այդ զղջումներուն իրականութեանն կատարմանը. արդեօք... Բայց հրատարակութիւնները որոնք օրը օրին երեւցան Պոլսոյ բոլոր ազգ. թերթերուն մէջ, պայծառ են լիուլումին պէս, եւ համոզիչ ա՛յնչափ՝ որչափ կարելի չէ երեւակայել։

Ո՛վ հերքեց այդ հրատարակութիւնները, ո՛վ ջանաց կասկածի ենթարկել անոնց ճշդութիւնը։

Զղջանողներէն մէկը իր իրացուցած դրամները անտարբերօրէն ուսնելով գոհացաւ, միւսը անձամբ հաստատեց իրեն վերագրուածները, եւ անվերապահ, լուսաւէտ ու որոշ հերքում մը միշտ ապացուց ինքզինքը, հակառակ բազմաթիւ հրաւէրներու։

Զղջումները զղջում մնացին, բայց անոնց չափ ալ վարդապետները վարդապետ կը մնան։ Մէկը քարոզիչ Պալաթու, միւսը նոյնպէս քարոզիչ Ղալաթիոյ, մէկը առաջնորդական բնտրելի, միւսը թեկնածու չեմ գիտեր ո՛ր պաշտօնի, ու երկուքը մէկ շարունակ մանակից նկատելով ամէնէն նուիրական, ամէնէն վեհ, եւ ամէնէն բարձր արարողութիւններուն։

* * *

Ո՞ր պիտի երթայ ասոր վերջը, ըսէ՛ք, ո՛վ դուք որ այդ զղջումները գաստիարակելու, այդ զղջանողները պատժելու պարտաւորութիւնը ունէիք, ո՞ւր պիտի երթայ ասոր վերջը։ Ըսէք նաեւ ո՛վ դուք որ այդ չնորհնականերուն առջեւ եկեղեցւոյն դռները գոցելու իրաւունքը ունէիք, ըսէ՛ք, ինչ պիտի ըլլայ ասոնց վիճակը։

Եթէ երբեք կը սպասէք որ այդ երանահայերը ինքզինքնին մաքուր ցոյց տան, եթէ երբեք կը սպասէք որ այդ զեղծումները հերքուին, զուր տեղը կը սպասէք. Ատոնք մաքրելու համար Պրոպատիկէի մը պէտք կայ, եւ գիտէք հարկաւ թէ Ցիսուսի առենէն ի վեր Պրոպատիկէները դադրած են գոյութիւն ունենալէ։

Մենք ալ ձեզի պէս սպասեցինք որ այդ զեղծումները հերքուին, մենք ալ ձեզի պէս սպասեցինք որ այդ զեղծանողները ինքզինքնին արդարացնեն։ Բայց տակաւին կը սպասենք...։

Ո՛չ թէ միայն այդ բոլոր ապօրինութիւնները չհերքուեցան, այլ օրէ օր նորեր կը բարդուին արդէն իսկ հրապարակուածներուն վրայ, օրէ օր նորեր կուգան տասարացնել արդէն իսկ հաստատուածներուն թիւր։

Եթէ խնայել ուզածնիդ Բարգէն վարդապետն է, ծանօթ 162 ոսկիէն զատ տարագրելոց դրամէն կատարուած նոր զեղծումներ հրապարակ հանեցինք տակաւին մէկ երկու օր առաջ։ Եթէ երբեք վահրիճ վարդապետն է որ արդարացնել կ'ուզէք, անոր մասին ալ նոր զեղծումներ յայտնենք ձեզի. — այսօր իսկ տեղեկութիւն կուգան մեզ թէ ծանօթ 31 ոսկիին վրայ պէտք է աւելցնել տակաւին չորս ոսկի ալ, եւ երկաթուղի պարտքէն մը։

Գործը քակտուած է անգամ մը, եւ ալ դիակ տակաւին ինչ անակնկալներ պիտի յայտնէ։

* * *

Պէտք է սակայն որ վերջ մը արուի այս ամէնուն։

Այդ զեղծանողներուն ներկայութիւնը եկեղեցւոյն մէջ, կատարեալ գաթակղութիւն մըն է ժողովուրդին առջեւ։ Թող քիչ մը օդ առնեն այդ նուիրական վայրէն գոնէ. մանաւանդ որ այսչափ դատափետումներէ ետքը արդար ալ իրաւունք մը ունին ատոր։

Տարակուսեցէ՛ք անոնց յանցապարտութեան մասին, ձգձգեցէ՛ք գործը տակաւին ո՛րչա՛փ որ կ'ուզէք, նախալսումութենէն վերկարար ապացոյցներու սպասեցէք, եւ եթէ կը փափաքիք՝ «Ցեր Ողորմա» մըն ալ կարդացնել տուէք քանի մը դրուշով։ Բայց գոնէ առժամապար զանոնք մի՛ պահէք կրօնական պաշտօններու մէջ։

Մի՛ ընէք այդ բանը...։

Որովհետեւ զանոնք եկեղեցւոյն մէջ, եւ պաշտօնի գլուխ պահելով նոյն իսկ ջնդեանդ ու հաստատուր ժողովուրդը վիրաւորած կ'ըլլաք իր ամէնէն նուիրական զգացումներուն մէջ, որովհետեւ առով կը խաթարէք այն անդրդութեան ու մաքրութեան գաղափարը զոր անիկա կազմած է եկեղեցիին նկատմամբ։

Ժողովուրդը իր կրօնական պարտաւորութեանց մէջ ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ ներշնչուի այն տեսակ եկեղեցականներէ որոնք ամէնաճանր զեղծումներու մասնակցութեան տակ կը տատրնացուին ամէն օր։

Մի՛ պահէք զղջանողները, մի՛ ընէք այդ բանը...։

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԻՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ

ԱՆԿՈՂՆՈՑ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ

Անկողին մը ամէն բանէ առաջ պէտք է որ տաք ըլլայ, քանի որ քունի միջոցին, մարդս տաք պահող ամէնէն գլխաւոր պատճառները, այսինքն զեղներու եւ զգեստներու չարժումները կը զադրին գործելէ։ Ասոր համար անկողինը պէտք է որ այնպէս մը չմնուած ըլլայ, որ ներսի մասը իր մէջ պահէ. պէտք է որ մարդս կարենայ մարմնի զոլորշացմանց անկողնին զուրս ելլելուն համար կարելի եղածին չափ աղատ ճամբայ ձգած ըլլայ, ու յետոյ զայն մաքրելը պարզ ու դիւրին։

Այս տեսակէտներով երկաթէ մահճակալը ամէնէն նպատակայարմարն է, մանաւանդ որ զանոնք այսօր զանազան ճաշակաւոր ձեւերով կարելի է գտնել։ Փայտէ մահճակալներէն աւելի նախընտրելի է ան. թէեւ փայտէ մահճակալները տաքութիւնը աւելի դիւրաւ իրենց մէջ կը պահեն, բայց ընդունելի չեն, վասն զի կարելի չէ զանոնք հիմնապէս մաքրել եւ օդն ալ ազատօրէն չի կրնար գործել անոր մէջ քանի որ այդ տեսակ անկողինները չատ մէջ քանի որ այդ տեսակ անկողինները չատ անգամ փայտեր ձգուած են։

Անկողնի մահճութեան գալով, պէտք է որ չափաւոր մարդոց համար, անոր երկարութիւնը 2 մէդր եւ լայնքը 1 մէդր ըլլայ։

Մահճակալին չատակը պէտք է որ առաձգական ըլլայ։ Այս պահանջման կատարելագոյն կը համապատասխանեն, արդի երկաթէ չատակները։ Ծարգանկողինը (paillasse) կը գրուի ուղղակի երկաթի ձողէ չատակին վրայ. այս չորդանկողինը չինելու լաւագոյն նիւթը կրնայ ըլլալ ձիու մազը։ Ծարգանկողնի չինուածքին գալով, այն տեսակ ձեւ մը պէտք է ունենայ ան, որ, մէջտեղը՝ որ ամէնէն աւելի գործածուած մասն է, տեւելի հատ ըլլայ քան եզերքները, որ մահերեար ոչ թէ հարթ, այլ թեթեւ օրէն կորնթարդ ըլլայ. չատ չանձնարարելի են նաեւ եռամանեայ չորդանկողինները։ Ջհմ մազէ չինուած պարզ չորդանկողին է։ Ընդհանրապէս այն տեսակ չորդանկողինները՝ որոնք ամրողջ անկողինը տափակ ու փափուկ բոյն մը կը դարձնեն, բոլորովին վնասակար են։ Որովհետեւ մարմնոյն արտաշնչումներուն պատճառաւ՝ որոնք այնպիսի պարագայի մը մէջ տեղ չեն գտներ դուրս ելլելու, անկողինն օդը կը ծանրանայ եւ պակղին կողմէ չընչելով կրնայ վնասակար ըլլալ։

Միեւնոյն պատճառներուն համար թրոչնեղէն փետուրէ անկողիններն ալ պէտք չէ գործածել։ Փետուրէ անկողինները անարիւններու եւ տկարներու համար լաւ են անշուշտ, միմիայն խիստ ցուրտերու ատեն։

Իսկ իրր վերակմկ կամ անհրաժեշտ պարագային երկու բուրդէ ծածկոյթներ նախընտրելի են։ Միայն գլխոյ բարձերուն համար յանձնարարելի են փետուրով լեցուածները, թէեւ պէտք է ուշադրութիւն ընել որ այն տեսակ փետուրէ բարձերը հանճատարար լեցուն ըլլան որպէս զի գլուխը չատ խորը չիյնայ, հակառակ պարագային քնացողը թարմ օդ չի կրնար շնչել։ Վերմակին ամէնէն տակէն յանձնարարելի է առնել կատէ կամ աւելի լաւ բամպակէ ծածկոց մը, որ աւելի թափանցիկ է եւ դուրսի սարսուռը չի տար։ Անկողնին ձերմակեղէնները եւ մանաւանդ լայքան պէտք չէ որ գունաւոր ըլլան, այլ միշտ սպիտակ։

Անկողնոյ մէջ մանուկն դիրքին գալով, թէ արդեօք հորիզոնական եւ գլուխն եւ ոտքերու թեթեւ բարձրաձուծով մը պէտք է պառկիլ, տակաւին անհատին սովորութենէն կախում ունի։ Շատ չահեկան դիտողութիւններ ըրած է այս մասին մասնագէտ բժիշկ մը, որմէ կը տեսնուի թէ, մարդս մասաւոր մնծ աչխատութենէ մը վերջը կը միտի գլխու աւելի բարձր դիրքով մը պառկելու։ Անարիւնները եւ տկարները գոյ գլուխով եւ չատախ նոյն իսկ ոտքերնին ալ բարձրացուցած կը պառկին։ Այս տեսակ դիրքի մը մէջ քունը բնաւ չի կրնար հանգստաւէտ ըլլալ, այլ չատախ ծանր երազներէ կ'ընդմիջուի։

Ամէնէն վերջը տանտիկնոջ մը համար ալ պէտք է սա քանի մը դիտողութիւնները ընել թէ ինչպէս պէտք է չինել անկողինը։ Անկողնէն ելլուելէն անմիջապէս վերջը պէտք չէ որ զայն չտկէ, այլ նախ, անոր բոլոր մասերը բաց պատուհանին առջեւ պէտք է դնել, թարմ օդին տակ, յետոյ դանդաղ քանի մը անգամներ լաւ մը թօթուէլ, ձեռքով լաւ մը ծեծէ՛ անոնց մէջ գտնուած դէղ օդը դուրս հանելու համար, եւ ասկից վերջն ալ կարելի եղածին չափ երկար տանէն թարմ օդին տակ ձգէ, բայց պատուհանին առջեւ։ Այս ամէնէն վերջն է միայն, որ անկողինը պէտք է չտկել, անկողնոյն վերմակները սակայն պէտք է որ տակաւին զարձած բայց մնան անկողնին վրայ։

ԿՆՈՋ ԿԵԱՆՔԻ ՏԵՒՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Արդի դիտութեան գատաստանին առջեւ «տկար սեռ» բացատրութիւնը, կամ իրր կնահաճութիւն այրերու կողմէ «փափուկ սեռ» բացատրութիւնը կը սկսի տրժգունիլ։ Իրազեկ մարդիկ՝ որոնց կղզէ մը իսկ զիրենք մղած է ուսումնասիրելու կնոջական գործարանաւորութիւնը իր բոլոր կողմերով, սա՛ եզրակացութեան հասած են թէ, երկու սեռերն ալ իրենց հիմնական տարբերութիւնովը այնքան նուազ հաւասարութիւններ ցոյց կուտան, որքան աւելի, իրարքանչիւրը իր կարգին անհատական արժէք մը՝ զոր առանց նախապաշարման, պէտք է յիշատակել։

Այսպէս, կանանց մասնագէտ գերմանացի բժիշկ մը, սա՛ արդիւնքներուն հասած է թէ կին մը՝ իր կոչման պարագային մէջ, ամէն տեսակ կացութեան մէջ կը գտնուի, որ չենք կրնար ուրանալ թէ մասաւորական գործունէութեան մէջ այրը մնծագոյն կարողութիւն մը եւ կեանքի խնդիրներու մասին խորագոյն ըմբռնում մը ցոյց կուտայ։ Տիւոր պիտի ըլլար արդէն եթէ հակառակը պատահէր, որովհետեւ անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր, մարդկային էակը արուիւնքն է այն պարագաներուն՝ որոնք օրօրոցէն մինչեւ գերեզման կը ներգործեն իր վրայ։

Իւրաքանչիւր ծրագրուած գաստիարակութիւն կամ սովորութիւն, որոշ վերջնական կէտի մը հասնելու համար, պէտք է վերջապէս որոշ չափով մը հասցնէ զմեզ բուն նպատակին։ Ասոր համար չատ բնական կը թուի որ կինը գործնական կեանքի անմիջական խնդիրներու մասին գոնէ հաւասար ձիրքերով օժտուած ըլլայ։

Ընդհանուր եւ արտաքոյ կարգի բարձրացում մը սովորականին եւ առօրեային վրայ, մանելու համար վերացական չերջաններու մէջ, չի կրնար ապատել այնտեղ՝ ուր մինչեւ այն ատեն կանանց աչխարհը, գաղափարներու սեղմուած չրջանակի մը մէջ կը գտնուէր, եւ չրջապատուած էր իր մտաւորական կարողութիւնները զարգացնելու արգելքներով։

Որքան չատախ որ մտաւորական տեսակէտով երկու սեռերու կարողութեանց գնահատումը կ'ըլլայ, առանց վերջնական որոշման մը յանգելու, նոյնքան ալ, անվիճելիօրէն հաստատուած է թէ, ֆիզիկական տեսակէտով, կինը ընութենէն օժտուած է այն տեսակ կենսականութեամբ մը՝ որ նոյն իսկ այր մարդուն կեանքի մասին ունեցած այժր ատուերի մէջ կը թողու։ Այս երեւոյթը ապահովաբար աւելի ուշ հանգամանքով մը պիտի չերեւուէր, եթէ երկու սեռերն ալ, նկատողութեան առնելով իրենց ո՛չ մէկ քանով ջնջելի էական չատկանիշները, հաւասար, անտեսական պայմաններ ունենային։

Ինչպէս որ ժողովուրդներու ամբողջական օրակարգի համար իրենց մահերութիւը եւ կեանքի տեւողութիւնը լաւագոյն փորձաքարն է, նոյնն է նաեւ անհատներու համար։ Եթէ երկու սեռերն ալ նոյն այս փորձաքարին ենթարկենք, այն ատեն, առանց նկատի ունենալու թէ ի՛նչ տեսակէտներ զիրենք առաջնորդած են, միչտ կատարեալ միօրինականութեամբ միեւնոյն արդիւնքին կը չանգինք, որ չափազանց նպաստաւոր է կնոջական սեռին համար։ Կնոջ այս առաւելութիւնը ոչ միայն չափահասութեան տարիքի մէջ եղողներուն համար է, ուր կրնար առարկուիլ թէ, այր մարդու կոչման գործունէութիւնը իրեն ուրոյ չափով վատնել կուտայ իր ուժերէն, այլ եթէ մանկութեան առաջին տարիներէն, նոյն իսկ ծննդեան օրէն ալ խնդիրը քննենք, նորէն նժարը կանանց կողմը կը հակի։ Փափուկ սեռին, իր աչխարհ եկած օրէն, բոլորիզոնս ուրոյ չրջագիծ մը կը տրուի քան այրին։ Ամէն մարդ դիտէ թէ, բոլոր քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ, որոնցմէ կրնանք ապահով վիճակագրական տեղեկութիւններ ստանալ, մեռած ծնած մանուկներուն մէջ, մանչերը չատ աւելի մնծ թիւ մը կը կազմեն քան աղջիկներու։ Այսպէս, այդ վիճակագրական տեղեկութեանց վրայ դիմնուելով գիտենք թէ, հազար ծնող մանչերուն 23ը մեռած աչխարհ կուգան, մինչդեռ հազար աղջիկներէն 17 $^{9}/_{10}$ը։

Միեւնոյն պարագաները կը ներկայանան նաեւ անդիչատակ ժամանակներէ ի վեր, դիեցիկ մանուկներու մահերու թիւերու քննութեան մէջ, ուր մանչերունը աղջիկներուն ունեցածէն չատ աւելի անհպատ է։ Օսմանեան տուականներուն, Գերմանիոյ մէջ, հազար ողջ ծնած մանուկներէն 79 մանչ եւ 63 աղջիկ կը մեռնէր կեանքի առջի ամսուն մէջ։ Արական սեռին համար անհպատ թիւերը, յաջորդ ամիսներուն եւ տարիներուն մէջ ալ կը չարունակուին։ Ասոր հետեւանք ծնունդ կ'առնէ սա՛ անհպատ պայմանը որ, թէեւ աւելի թուով մանչեր քան թէ աղջիկներ կը ծնին, բայց, տարեմտութեան տարիքը ունեցողներէն մնծամասնութիւնը աղջիկներ եւ փոքրամասնութիւնը մանչեր են։ Եթէ բանանք մահերու թիւը ցոյց տուող դուցակ մը, զոր օրինակ Բրուսիոյ, 1890—91ի դուցակը, կը տեսնենք որ, 1880ին ծնած հազար այրերէն 1890ին մնացած են միայն 357 հոգի, մինչդեռ նոյն թուականին ծնած հազար կիներէն՝ մնացած են 420 կիներ։ Կնոջ համար այս արտաքոյ կարգի նպաստաւոր արդիւնքը բնաւ պէտք չէ վերագրել այր մարդուն զրաղմանց եւ զինուորական ծառայութեանց, որոնք թէեւ ժամանակէն առաջ չատ մը կեանքեր կը փճացնեն։ Որովհետեւ պէտք է պարզել սա՛ խնդիրը թէ, արդեօք այր մարդուն զրաղումները իրենց ամբողջութեամբ աւելի դժուարատար են քան թէ կանանց աչխարհին մնծագոյն մասին զրաղումները։ Երբ առանց կանխակալ կարծիքի մը դատաստանը ըլլաւ կնոջ կեանքի աչխատութիւններուն վրայ, իր գործունէութիւնը իրր մայր, իրր տանտիկին եւ իրր առեւտրապէս զբաղող նկատողութեան առնուելով, այն ատեն ոչ մէկը պիտի համարձա-

կէր ըսել թէ այր մարդուն մեծագոյն մասին գործունէութիւնը աւելի դժուարին է քան կանանցը:

Տան մը բանաւոր կառավարութեան, տղոց խնամքին համար, ապահովապէս աւելի խելք, աւելի չրջահայեցութիւն եւ աւելի կորով պէտք է քան թէ չատ մը կարեւոր անձնաւորութեանց գործունէութեան մէջ:

«Ո՛վ դո՛ւք մարդիկ, որ զձեզ Բնութեան տէրերը եւ կանանց տէրերը կ'անուանէք, ո՛վ դո՛ւք մարդիկ, արդի՛օք կը հասնի՞ք կնոջ հոգիի մեծութեանը եւ իր մարմնական ոյժերու լարման ատիճանին: Իւա՛ւ է թէ դուք կը պարծենաք, ձեր գործելրովը պատերազմի դաշտերուն վրայ եւ ընդհանուր ընկերային կեանքին մէջ: Բայց գիտցէք որ, կինը աւելի մեծ է քան դո՛ւք էք: Ձեր գործելու յանդգնութիւնները իսկապէս այնքա՛ն խելոք են եւ այնքան թոյլ:

Եւ եթէ պատահի որ ձեր մէկ գործունէութիւնը իրապէս արժանի ըլլայ յիշատակութեան, այն ատեն այդ գործունէութիւնը կ'երդուի հազարաւոր դովեստի երգերով: Ո՞վ կրնայ սակայն ամբողջ դիւցազնութիւնը չափել զոր միակ «Մայր» գաղափարը կը ներկայացնէ: Չէ՞ մի որ դո՛ւք տիեզերական պատմութեան դիւցազներն էք: —Կինը պատերազմի հանդարտ դաշտի մը վրայ կը կռուի. տաժանելի կեանքին աւելի դիւցազնական կոիւը: Հարցուցէք անգամ մը դիտուածութեան, թէ որքա՛ն կիներ ծննդաբերութեան անկողնին մէջ աւանդած են իրենց հոգին սոսկալի հոգեկան տանջանքներու մէջ, առանց նկատի առնելու ֆիզիքական տանջանքներն ալ: Այն ատեն, պիտի տեսնաք սա ցնցող պատասխանը թէ երկրի մը մէջ պատերազմի դաշտին վրայ իւնդներուն թիւը չի հասնիր, այն կանանց անվերջանալի չարքին՝ որոնք մարդկային էակի մը դոյութիւն տալու վայրկենին կը բաժնուին աշխարհէ, առանց սակայն արժանանալու գնահատման դասիններուն»

Այսպէս կ'ըսէ գերման իմաստասէրը:

Հակառակ այս ամէնուն, սակայն կիները Բնութենէն աւելի նպաստաւորուած ըլլալով, իրենց կեանքի տեւողութիւնը միջին հաշուով, նորէն այր մարդոցմէն վեր է: Հուֆէլանտ անգամ, Պերլինի Հիւրկրաաը, արդէն գիտէր թէ աւելի ծեր կիներ քան այրեր կան: Տարակոյս չկայ որ, իր ժամանակը, ասկէ 105 տարիներ առաջ, տրամադրելի չէին այնչափ ճիշդ ապահովագրական տուեալներ, եւ այդ պատճառաւ ինքն ալ սա եզրակացութեան կը յանգէր թէ, «մարդկային տարիքի վերջին կէտին կը հանդին միայն այրերը: Ծեր ծերութեան մը հասնելու համար պէտք է ուրիմն, առնական ոյժ մը: Այս պատճառաւ է որ թէեւ չատ թուով կիներ կը ծերանան, բայց քիչ թուով կիներ միայն ամենախոր ծերութեան կը հասնին» Արդի վիճակագրութիւնը բոլորովին մէկ կողմ նետած է այս համոզումը, այն օրէն ի վեր՝ որ կը պատրաստուի ցուցակը այն անձերուն՝ որոնք հարիւր տարեկանը կ'անցնին: Ասկից եօթը տարիներ առաջ, Ճարմնի մէջ պատրաստուած վիճակագրութիւն մը ցոյց կու տայ թէ 129 կիներ եւ միայն 49 այրեր անցած են հարիւր տարեկանը: Բրուսիոյ մէջ 1895 դեկտեմբեր 2ին կը գտնուէին հարիւր տարեկանէ վեր 13 այրեր և 58 կիներ: Ասոնք այն տեսակ իրողութիւններ են, որոնք թերեւս հին բարի Հուֆէլանտի գլուխը չարժել տային: Միջին տարիքի ղգալի կերպով բարձրանալուն մէջ, վերջին տարիներուն մանաւանդ իգական սեռը դլխաւորապէս բաժին մը ունեցած է, զոր հետեւեալ կերպով կը ներկայացնեն բրուսիական վիճակագրութիւնները.—

	Մանչ	Աղիկ
1867—77	35,38	38,13
1887—90	37,60	40,70
1894—97	41,53	44,99

Կրնայ ըլլալ որ բնութիւնը իր պատճառները ունենայ, որոնցմով կիները այսքան յայտնի կերպով յառաջ կը քաշէ, եւ դժուար չէ այդ պատճառները գտնել:

Բնութիւնը ակնյայտնի կերպով նպատակ ունի գործարանաւորական էութիւնները իրենց տեսակին մէջ պահելու համար: Մարդկային սեռը մօտաւոր սպառման մը մը ենթարկուած պիտի ըլլար եթէ կիները, այս՝ ապագայ սերունդներուն հիմը, իրապէս այնքան վատոյժ էութիւն մը եղած ըլլար: Զօրաւոր կերպով սպառազինուած կիներու սեռին մէջ է որ բնութիւնը ուղղակի կ'արտայայտէ ամէնէն ներուժ կերպով, իր պահպանման ձգտումը: Քաղաքակրթութիւնը, Բնութեան այս բարեկամ զոյրը, խելացի մարդու մը բաղմաթիւ առիթներ կուտայ, ինքզինքը ժամանակի բարձրութեան մը վրայ պահելու, եւ իր **կեանքի** պէտ ալ կարելի եղածին չափ ամրացնելու համար: Անտարակոյս ալքոլը եւ սորին կեանքի եղանակը՝ ամէնէն դէշ միջոցներն են կեանքի երկարացման, եւ խնդիր է դիտնալ թէ, արդեօք կինը պիտի կրնա՞ր իր ոյժը մինչեւ վերջը պահել, եթէ ինքն ալ նոյն բաները ընէր, ինչպէս զօրաւոր սեռը: Փափաքելի է որ, կանանց աչխարհը երջանիկ լուծում մը տայ կանանց խնդրին եւ իր սեռին համար դոյութեան այն տեսակ պայմաններ ստեղծէ որոնք աւելի նպաստեն կնոջական կեանքի զարգացման: Թէեւ «այր մարդը պէտք է քու տէրդ ըլլայ» . բայց այն մասը պիտի ըլլայ անկա, որուն արժանի է. եւ այդ մասը, առանց նախապաշարումի ընախօսներուն ու իմաստասէրներուն համար, ըստ երեւոյթին «կինն» է գարձեալ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳԻՐԸ 19րդ ԴԱՐՈՒՆ ՄԷՋ

Անգլիացի մը կարեւոր ու չահեկան յօդուած մը կը հրատարակէ որուն մէջ կը պարզէ հեռագրաթելերու դրութեան զարգացումը 1851էն սկսելով: Տարակոյս չկայ որ, երբ նկատողութեան առնենք աչխարհի զանազան մասերուն մէջեւ եղած յարաբերութիւնները, որոնց ջիղերն են հեռագրական գործակալութիւնները, եւ մանաւանդ, երբ գիտնանք թէ, քաղաքական կեանքի զանազան խաւերուն մէջ որքան անհրաժեչտ է անոր դերը, այն ատեն կրկնապէս գնահատելի ու չահեկան կը դառնայ մեր ակնարկած այս յօդուածը:

1870ին անգլիական կառավարութիւնը կը գնէր բոլոր հեռագրական ընկերութեանց թելերը՝ 7,000,000 անգլ. ոսկիի փոխարէն: Անկէց ի վեր երեսուն տարիներ անցած են, եւ այսօր զուարճալի պատմութեան մը ուսուցողութիւնը կ'ունենանք, երբ կարդանք այն առարկութիւնները որոնք անգլ. կառավարութեան դէմ ելած էին, բոլոր հեռագրական թելերը իւրացուցած ըլլալուն համար: Այն ատիները եղած առարկութիւնները բոլորն ալ սխալ ելած են այսօր, եւ գուշակութիւնները ալ չեն կատարուած: Բաղդատութեան ցուցակներ իրենք իսկ կ'ըսեն իրենց պատմութիւնը, եւ լաւագոյն գաղափար մը կուտան այս մասին: Այս տախտակներէն կը տեսնենք թէ 1870ի վերջին, [illegible] գրասենեակին ստացած գումարն էր 612,301 ոսկի, 1886ի վերջը այդ գումարը կ'ըլլար 1,787 264, եւ 1901ի եւմտական տարւոյն վերջը 3,459,353: 1869ի մէջ տրուած հեռագիրներու թիւն էր 6,000,000, իսկ 1901ի մէջ տրուած հեռագիրներուն թիւը 89,576,961:

1870ին մէկ վայրկեանի մէջ կարելի էր 80 բառ հեռագրել, իսկ 1890ին կարելի կ'ըլլար չատ դիւրաւ 450 բառ հեռագրել: Այս յառաջդիմութիւնը միայն գործիքներու կատարելագործման պէտք չէ վերագրել, այլ նաեւ կարգ մը անպատեհութեանց վերցուելուն:

1851ին Տովըրի եւ Գալէի միջեւ առաջին ընդծովեայ հեռագրաթելը կը ձգուէր: Այսօր 200,000 ծովային մղոն երկարութիւն ունեցող ընդծովեայ հեռագրաթելեր դոյութիւն ունին, որոնք 50 միլիոն անգլիական ոսկի արժած են:

Հեռագիրը ընդհանուր մտածին համար եղած է այսօր ամէնանհրաժեչտ տարր մը, աչխարհի մէջ անցած դարձածները օր օրին արձանագրելու համար: Այս նպատակով եղած հեռագիրներուն համար նուազագոյն սակագոյք մը դոյութիւն ունի Եւրոպայի մէջ, որուն համեմատ իւրաքանչիւր հարիւր բառի համար կը հաչուուի միայն 40 փարա: Աւիկա տարեկան 400,000 անգլ. ոսկիի կորուստ մը կը պատճառէ հեռագրական ընդհ. վարչութեան, զոր կը գանձէ անհատական հեռագիրներու վրայ յաւելում մը ընելով: Հաչուուած է որ Անգլիոյ մէջ, իւրաքանչիւր մէկ օրուան մէջ կը տպէ 12 հազար հեռագրուած բառեր: Շահեկան է հետեւեալ ցուցակը, ուր կը տեսնուի մէկ դիչերուան մէջ Անգլիայէն զանազան ուղղութեամբ ղրկուած բառերուն մասնաւորութիւնը. —

8 ապրիլ 1886, դիչերը, կլատսթընի՝ ինքնավարութեան օրէնքի ծրագրին առթիւ, զոր խորհրդարանին առաջարկած էր, կը հեռագրուէին 1,050,500 բառեր: Անկից ի վեր միակ դիչերուան մը մէջ այսքան բառեր երբեք չեն հեռագրուած:

16 ապրիլ 1886ին խորհրդարանին առաջարկուած ուրիշ ծրագրի մը առթիւ մէկ դիչերուան մէջ հեռագրուած են 841,500 բառեր:

7 յունիս 1886ին, Իրլանտական կառավարութեան մասին խորհրդարանին եղած ուրիշ առաջարկի մը մասին 863,700 բառեր:

ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն 1 Դեկտ.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԱՐԱՒԱԳԻՆ ԱՓՐԻԿԷի ՄԷՋ.—Անգլիացի քաղաքագէտները զանազան կարծիքներ կը յայտնեն Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին վրայ: Սրը էառնըրտ կրէյ՝ ազատական կայսերականներու կուսակցութեան պետերէն մէկը, Կլասգոի մէջ ատենաբանութիւն մը ընելով, պատասխանելէ վերջ Չեմպրլէնի մեծատխօսութիւններ, ըսած է թէ, Էմփրատուկի ճառին մէջ գերմանական աղտութիւնը վիրաւորող բան մը չկայ: Արտաքսմանի մէջ չրջաբերող այն զրոյցները թէ, բրիտանական զօրագունդերը Հարաւային Ափրիկէի մէջ բարբարոս վարմունքներու կը հետեւին, կրէյ կը նկատէ իբր բացարձակ սուտեր: Տարակոյս չկայ, որ կրնէ, ամէն մարդ կ'ուզէ չուտով պատերազմին վերջը տեսնել, թէեւ պօերական Հանրապետութեանց կցումը անհրաժեչտ է: Պօերական ժողովուրդի անկախութիւնը կատարելապէս անհնար է Անգլիոյ՝ Հարաւ. Ափրիկէի մէջ ունեցած դիրքին հետ: Միւրրը միակ անձնաւորութիւնն է որ կարող է դոհացուցիչ լուծում մը տալ այս խնդրին: Ներկայ նախարարութիւնը անկարող է ո եւ է բան մը ընելու, ապնիկա իր գործը կատարած է արդէն: Եւրոփոխանական ժողովը ալ իր կենսունակութեան մասին կորանցուցած է իր հաւատքը:

=Բրոյտրնի մէջ ներքին գործոց նախարար Րիչի ատենաբանութիւն մը ընելով, կ'ըսէր թէ Լորտ Սոլզպըրիի այն յայտարարութիւնը թէ Պօերները նոյն իսկ ամենապղտիկ չափով մը չեն կրնար անկախութիւն ձեռք անցընել, սխալ հասկցուած է: Բրիտանական կառավարութիւնը չէր կրնար Պօերներուն նոր պայմաններ առաջարկել. եթէ սակայն ո եւ է զօրավար մը՝ որ պինուած պօերներու ներկայացուցիչն է, առաջարկներ ընէր՝ որոնք կերպով մը ժամանակին մերժուած պայմաններուն համապատասխանէին, եւ ըսել ուզէին թէ Պօերները ներկայացուցչական կառավարութեամբ մը գոհ են, այն ատեն կարելի էր հաւատալ թէ այդ առաջարկները կրնային խաղաղութեան [illegible]

=Բրէդֆորիայի Անգլիացիներու կողմէ գրաւուած պահուն, 23,000 ունկի (տեղացկան չափ մը) ոսկի կը գտնուէր, զոր Պօեր կառավարութիւնը ոսկեհանքերէն հանած էր: Հիմա այդ ոսկիները իրենց սեփականատէրերուն կը դարձուին:

=Բրէդֆորիայէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ, վարչական ժողովը որոշեց յանձնաժողով մը կազմել, որ պիտի զբաղի ոսկիի հանքերուն մանրամասն քննութեամբ, եւ պէտք եղած յաւելումներն ու փոփոխութիւնները պիտի առաջարկէ:

ԴԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԱՔՍԱՑԻՆ ԱԱԿԱՑՈՑՑԸ.— Կոմս Պիւլովի եւ զանազան կուսակցութեանց անդամներուն միջեւ տեղի ունեցած բանակցութիւնները եւ խորհրդարանական ընդհանուր տրամադրութիւնը տակաւին վերջնական արդիւնքի մը չեն հասած: Իւրաքանչիւր կուսակցութեան պետերը, իրենց կուսակցութեանց վերապահեցին գործելու կատարեալ ազատութիւնը: Կեդրոնի ներկայացուցիչները տակաւին պիտի չդադրին այդ խնդրով: Միայն այնքան յայտնի է որ, ամբողջ օրինագիծը պիտի յանձնուի յանձնաժողովի մը նախքանչութեան եւ այս ալ հաւանականաբար մեծամասնութեամբ:

Ինչպէս որ պահպանողական թերթերը կը հաղորդեն, խորհրդարանի պահպանողական կուսակցութիւնը որոշած է ամբողջ օրինագիծը մերժել, եթէ արմաեայ մաքսատուրքի մասին՝ իրենց ներկայացուցած խնդիրքը կառավարութեան կողմէ մերժուի:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԽՆԴԻՐ.— Քոլոնէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ յանձնման պայմաններուն համաձայն, որոնք միջամտողներու խորհրդին մէջ որոշուած էին, Տէլարոզա՝ որ ազատականները կը ներկայացնէր, ընդունեց նոյնպէս զրահատորին հրամանատարին յանձնել քաղաքը եւ այս վերջինս ալ Տքդ. Ալպանի:

=Նիւ Եորքէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ ֆրանսական զրահատոր Սիւֆ ծովային զինուորներու վաչտ մը ցամաք կը հանէր, որոնք Բանամայի ջրանցքին ընկերութեան գործակատող հողերուն վրայ պահակ կր կենային: Կառավարական զօրագունդներու եւ Քոլոն քաղաքի ազատականներու միջեւ գոյացած համաձայնութեան առթիւ կ'ըսուի թէ, այդ հաւարարութեան մասին խորհրդարանին եղած ուրիշ առաջարկի մը մասին 863,700 բառեր:

ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն 1 Դեկտ.)

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ՀԱՐԱՒԱԳԻՆ ԱՓՐԻԿԷի ՄԷՋ.—Անգլիացի քաղաքագէտները զանազան կարծիքներ կը յայտնեն Հարաւային Ափրիկէի պատերազմին վրայ: Սրը էառնըրտ կրէյ՝ ազատական կայսերականներու կուսակցութեան պետերէն մէկը, Կլասգոի մէջ ատենաբանութիւն մը ընելով, պատասխանելէ վերջ Չեմպրլէնի մեծատխօսութիւններ, ըսած է թէ, էմփրատուկի ճառին մէջ գերմանական աղտութիւնը վիրաւորող բան մը չկայ: Արտաքսմանի մէջ չրջաբերող այն զրոյցները թէ, բրիտանական զօրագունդերը Հարաւային Ափրիկէի մէջ բարբարոս վարմունքներու կը հետեւին, կրէյ կը նկատէ իբր բացարձակ սուտեր: Տարակոյս չկայ, որ կրնէ, ամէն մարդ կ'ուզէ չուտով պատերազմին վերջը տեսնել, թէեւ պօերական Հանրապետութեանց կցումը անհրաժեչտ է: Պօերական ժողովուրդի անկախութիւնը կատարելապէս անհնար է Անգլիոյ՝ Հարաւ. Ափրիկէի մէջ ունեցած դիրքին հետ: Միւրրը միակ անձնաւորութիւնն է որ կարող է դոհացուցիչ լուծում մը տալ այս խնդրին: Ներկայ նախարարութիւնը անկարող է ո եւ է բան մը ընելու, ապնիկա իր գործը կատարած է արդէն: Եւրոփոխանական ժողովը ալ իր կենսունակութեան մասին կորանցուցած է իր հաւատքը:

=Բրոյտրնի մէջ ներքին գործոց նախարար Րիչի ատենաբանութիւն մը ընելով, կ'ըսէր թէ Լորտ Սոլզպըրիի այն յայտարարութիւնը թէ Պօերները նոյն իսկ ամենապղտիկ չափով մը չեն կրնար անկախութիւն ձեռք անցընել, սխալ հասկցուած է: Բրիտանական կառավարութիւնը չէր կրնար Պօերներուն նոր պայմաններ առաջարկել. եթէ սակայն ո եւ է զօրավար մը՝ որ պինուած պօերներու ներկայացուցիչն է, առաջարկներ ընէր՝ որոնք կերպով մը ժամանակին մերժուած պայմաններուն համապատասխանէին, եւ ըսել ուզէին թէ Պօերները ներկայացուցչական կառավարութեամբ մը գոհ են, այն ատեն կարելի էր հաւատալ թէ այդ առաջարկները կրնային խաղաղութեան

=Բրէդֆորիայի Անգլիացիներու կողմէ գրաւուած պահուն, 23,000 ունկի (տեղացկան չափ մը) ոսկի կը գտնուէր, զոր Պօեր կառավարութիւնը ոսկեհանքերէն հանած էր: Հիմա այդ ոսկիները իրենց սեփականատէրերուն կը դարձուին:

=Բրէդֆորիայէն հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ, վարչական ժողովը որոշեց յանձնաժողով մը կազմել, որ պիտի զբաղի ոսկիի հանքերուն մանրամասն քննութեամբ, եւ պէտք եղած յաւելումներն ու փոփոխութիւնները պիտի առաջարկէ:

ԴԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԱՔՍԱՑԻՆ ԱԱԿԱՑՈՑՑԸ.— Կոմս Պիւլովի եւ զանազան կուսակցութեանց անդամներուն միջեւ տեղի ունեցած բանակցութիւնները եւ խորհրդարանական ընդհանուր տրամադրութիւնը տակաւին վերջնական արդիւնքի մը չեն հասած: Իւրաքանչիւր կուսակցութեան պետերը, իրենց կուսակցութեանց պահպան

կան գիտական տեսակետէ երթալով՝ բարի գալ ստեան այցելութիւն առաւ Նորընտիր դեսպան իշխան Միրզա Ռիզա Խանին։

ԱՐՄՏԻՒ.—Նախորդ օր Գոլոյ հրապարակին վրայ արմտեաց վրայ գործող զինեալ չրլլալով՝ դիները անփոփոխ մնացած են։ Փոքր-Ասիոյ ցորենի արտադրութիւնը կարծի վիճակ մը ունենալուն՝ հաւանական է որ ալիւրի գինը բարձրանայ կիր. եւ Ր. ընդհանուր Գոլէն քամնրվեց վաճառ՝ այսինքն 13,000 քիլէ ցորեն արտադրած է։ Փոքր-Ասիոյ նեղուցը տիրող սաստիկ ձմեռուան պատճառաւ փոխադրութիւնները ընդհատուած են, եւ եթէ օդերեւոյթը չբարւոքի, կ'ըսէ Վիքանիա։

ՕՍՄ. ՀԱՒՆԲԵՐԸ. — Էրէլիի Զանկոյթաք կոչուած ածխահանք մը կը գտնուի վերջերս նոր դրութեամբ հաստատուած եւ ուժեղ բեռնամարձեր հաստատուած են, որոնցմով ածուխի փոխադրութեան յատուկ կառքերը՝ որոնք 10 թոնօ ածուխ կ'առնեն, մէկ անգամէն չոգենաւները եւ առագաստանաւերը կը պարպեն։ Այս միջոցով կարելի կ'ըլլայ օրական մինչեւ 2500-3000 թոնօ ածուխ բեռնաւորել, մինչ առաջ այդ ածուխները կը փոխադրուէին խոշոր նաւակներու միջոցաւ՝ որ հազիւ կրնային օրը 300-400 թոնօ ածուխ փոխադրել։

ՕՍՄ. ՎԱՐԿԸ.—Բարիզի եւ Պրիւսէլի Սակարաններուն մէջ Օսմ. արժեթուղթերու գինը հետզհետէ բարձրանալու վրայ է։ Հանր պարտուց վարչութեան անցեալ հակափ հասոյթը 117,652 օսմ. ոսկի, իսկ այս հոկտ հասոյթը եղած է 122,368 օսմ. ոսկի։ Օսմ. արժեթուղթերու այս բարձրացում կը վերագրուի երկաթական տեսակէտ. տով կայս. կառավարութեան տնօրինած ինչ ինչ ազդեցիկ միջոցներուն։

ՀԱՏՈՒԱԾՈՒՄ.—Թուրքիւհլէն պատերազմէն վնասուած վաճառականներու տրուելիք անհատական հատուցումները քննելու համար կազմուած յանձնաժողովը՝ նախագահութեամբ Հայոց ականալութեան տանէն նախագահ Հասան Եֆէնդի փաշայի երէկ Արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ ի նիստ գումարելով, քանի մը կէտերու վրայ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ։

ԲԱՐԻԶՈՒՒ Օսմ. գեսպան Միւնիր պէյ երէկ այցելեց Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին եւ Արտաքին գործոց նախարարին։

—Ելմտական գործոց նախարարը հետ երէկ Ք. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի հետ։

ՔԱՐՈՉ ԵՒ ՑՈՒԴՈՐ. — Ակէ առաջ գրած էինք արդէն որ Կայս. Իրատէի մը համաձայն՝ կրօնական պաշտօնեաներ ղրկուած էին Գոսովա՝ տեղւոյն ժողովրդեան քարոզներ եւ յորդորներ կարդալու համար։ Այդ կրօնականները Գոսովա հասնելնուն՝ իւրաքանչիւրը իրեն յատկացեալ վայրը երթալով, մզկիթներու մէջ սկսած են քարոզել եւ յորդոր կարդալ, ուրկից վերջ բարեհաղթութիւններ կատարուեր է Վեհ. Սուլթանին կենացը։

ՀԱՆՔԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ.—Ասանայի նահանգին Թարսուս գաւառակին մէջ գրանուած Քրումի հանքին չահագործումը ինքնուներին տարի պայմանաժամու յանձնուած է Կայս. Թիւնապահ Անվէս Ալի փաշայի եւ ուրիշ մէկ քանի անձանց։

ՈՂՈՂՈՒՄԻ ՋՈՀ.— Հոկտ. 16ին Ավլոնայի մէջ տեղացող յորդահոս անձրեւները կ'սպանեն երկու հովիւներ, որոնք Տէքաթ գիւղին մէջ իրենց ոչխարները կ'արածէին, ապաստանիլ քարայր մը, որ յանկարծ փլելով երկու հովիւները իր փլատակներուն տակ կը թաղէ։ Նոյնպէս նոյն քաղաքին մէջ հոկտ. 29ի գիշերը ահռելի կերպով պատահած ողողում Միւսէլլիմ անուն հովիւը իր 90 ոչխարներով միասին տարեր է։

—Մանասթիրի նահանգին մէջ տեղացող սաստիկ ձիւնէն նոյն քաղաքէն Միւէլլա գաւառակը գացող Ջորեպան Միխայ՝ ճամբան փտացեր է։

ՄԱՐԱՒ.—Տիարպէքիրի նահագին մէջ կրեւան եղած քարտէներ դրաւով հաւաքելու համար երկրագործական նախարարութիւնը իրդրած է Բ. Դռնէն որ երկրագործական Դրամատան արտօնուի հարկ եղած դումարը վճարել։

ԱՑՏԸՆԻ ԵՐԿՐԱԴՈՐԾԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ.—Այդրնի նահանգին երկրագործական կեդրոններէն ստանուած լուրերը նոյն նահանգին այս տարուան վիճակը մեծապէս յոռետեսիկ կը գտնեն։ Ամէն կողմ տեսղացող բարեբար անձրեւներէ արտերուն վատ դանդրը կարի դիւրացուցած են։ Ջերմութիւնը գագրած եւ Ագէչ լերան գագաթը ձիւնով ծածկուած է։ Այդրնի երկաթուղի ընկերութեան անձրեւաչափը հասատած է որ այս տարի հերթական յունիսի մէկէն մինչեւ նոյ. 28 (Ք. Ե.) երկաթուղիի գծին երկայնութեան վրայ տեղացող անձրեւները անցեալ տարուընէ աւելի են, ինչ որ մեծապէս կը նպաստէ ըհրքերու առատութեան։ Իզմիր-Գասապայի երկաթուղիի գծին անցած տեղերուն մէջ եւս անձրեւներ տեղացած ըլլալով նոյն տեղերուն հողագործական վիճակը եւս գոհացուցիչ է։

ԵՒԻՊՏՈՍ՝ Խեդիվ Ապպաս Հիլմի փաշա իր հետեւորդներուն հետ հոկտ. 28ին (Ք. Ե.) Գահիրէէն ճամբայ ելեր է Վարթում երթալու համար։

ԻՍԼԱՄ ԴԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ. — Բեթերապուրկէ հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վերջին օրերս կովկասի զանազան տեղերէն Թուրքիա գաղթող իսլամներու թիւը հետզհետէ չատցած է։ Սեվաստոպոլի մէջ այժմ 1000է աւելի գաղթականներ կան, որոնք Թուրքիա պիտի անցնին։

ՏԻՏԻԼԱՂԱՃԷ կը գրուի թէ նոյն նահանգիստէն վերջերս մեծաքանակ արմտիք արտածուած է։ Անգլիական չոգենաւները մեծաքանակ եգիպտացորեն կը բեռնաւորին՝ Անգլիա փոխադրելու համար։

ՊԱՍՐԱՅԻ ԾՈՑԸ.— Ծովային գործոց նախարարութիւնը ծանուցած է Բ. Դրան միջոցներ ձեռք առնել Պարսից Ծոցի նաւահիգ չոգենաւային ընկերութեան դէմ որ մեծապէս կը վնասէ նոյն ծոցին Օսմանի Օսմ. ընկերութեան։ Ծովային նախարարութիւնը կը պահանջէ որ այդ ընկերութիւնը դադրեցուցի։

ՍԷՐՎԷԹԸ ՖԻՆՈՒՆ թերթը վերոհասատարակուիլ։

ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ ԿԵՐՊՈՎ ՀԱԳՈՒԱԾ ՏԻԿԻՆ ՄԸ որ, արգէն յատնի կերպով կը տեսնուէր թէ ազնուական բնաւորի էր, անցեալ օր Բերայի թրամվէյին մէջ նստած պահուն կ'սպեր իր քովի ծանօթ տիկնոջ.— Եթէ կ'ուզէք ոսկի եւ ագահանդ առաջնակարգ զարդեղէններ ունենալ անպատճառ դիմեցէք Պոլիս, ոսկերիչներու չատ կան, Ալիքսան Մ. Պարտիզպանեան գոհարեղէններու վաճառատունը կրնաք ապահով ըլլալ թէ այդ վաճառատունը լաւագոյն ապրանքներ կը ծախէ ամէնէն ժամանակին։

—Ինչպէս, Ալիքսան Մ. Պարտիզպանեան վաճառատո՞ւնը ըսիք, օ, ոչ թէ միայն ես՝ այլ իմ ծանօթներէս չատեր, այդ վաճառատունը կը գիմեն արդէն իրենց զարդեղէններու գնումին համար։ Մանաւանդ Պարտիզպանեան վաճառատունը անզուգական առաւելութիւն մը ունի, ծախած ապրանքներու գինին վրայ 10% զեղչով եւս առնելով զանոնք։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Վահրիճ վարդապետ հերքմնագիր մը ղրկեր է Կրօն. Ժողովին, իրեն դէմ եղած լրագրական ամբաստանութեանց դէմ, ու Ժողովը ալ որոշեր է իր յառաջիկայ նիստին հրաւիրել յիշեալ վարդապետը, հարկ եղած բերանացի բացատրութիւնները լսելու համար։

Զարմանալի է որ այդ տեսակ հերքմնագիր մը նոյն իսկ թերթերը չեն ընդունած մինչեւ այսօր. ընդհակառակը, Վահրիճ վարդապետի կողմէ թերթերուն մինեւ եւ հիմա սացածը ուրիշ չէ՛ն էր, եթէ ոչ պարզ հաստատութիւնն իսկ իրեն վերագրուած գեղծումներուն։

Մեկդի թողով ամէն առած յանձնուած գեղծումները, այսօր, մեր խմբագրական յօդուածով երեւան հանած ենք Վահրիճ վարդապետի երկու նոր գեղծումներն ալ, նախ չորս ոսկիի գումար մը եւ լուսոյ երկաթուղիի պատասխանատու մը կը յայտնէ որ Վահրիճ վարդապետ Կոնսկան Ժողովին յատկացեալ նիւթէն մէջ այդ նոր գեղծումներուն նկատմամբ ալ բացատրութիւններ կուտայ կը վախնանք միայն որ մինչեւ ան ատեն նոր գեղծումներ ալ երեւան չգան։

Ամէն առաջ, Պէօյիւքտէրէի մէջ մենք ունէինք երկու կրթական հաստատութիւններ, մէկը կանոնաւոր վարժարան մը որ աղջիկներու յատկացուած էր, եւ միւսն ալ պզտիկ ու անյարմար չէնք մը, ուր մանչերը կուսակուսած էին իրարու վրայ։ Այս վերջին չէնքը մէկ ծանօթ ազգային մը բարեհոգաբար Թազ. Յարհուրդին տրամադրութեան տակ դրած էր՝ բայց այն ատիճան անյարմար ու խոնաւ էր որ Թազ. Յարհուրդը, այս վերջերս բռատիպուած էր տղաքը փոխադրել աղջրկանց վարժարանը, որ ինքնին բաւական ընդարձակ ըլլալով, կրնայ տղաքն ալ ընդունիլ առանց ո եւ է անպատեհութեան։

Ասոր վրայ, թաղեցիները բողոքեր են Պէօյիւքտէրէի քարոզիչ Սրբազանին, ու պահանջեր են որ տղաքը կրկին ասլի չէնքը փոխադրուին, հակառակ անոր անյարմարութեան։ Թաղեցիները այդ առթիւ առարկեր են թէ չէնքը պարապ մնալով, նուիրատուն կրնայ զայն ետ առնել, որով կալուած մը կ'ելլէ ազգին ձեռքէն։ Քարոզիչը սակայն մտածելով թէ բնաւ տեղի չկայ բազմաթիւ մատաղ մանուկներու առողջութեանը վնասիլ, զանոնք փտեցնելով խոնաւ ու լոյսէ զուրկ յարկի մը տակ, կը մերժէ անոնց խնդիրքը։ Այդ օրերուն, Պէօյիւքտէրէի ուսուցչի մը կինը ծննդաբերութենէ բռնուելով, Թազ. Յարհուրդը ուսուցչին ու անոր կնոջը կը յատկացնէ լքուած չէնքը։ Ուսուցիչը, կնոջը ծննդաբերութեան պատճառաւ ամբողջ ամիս մը այդ չէնքին մէջ կը մնայ, ու թաղեցիներն ալ ամբողջ ամիս մը կը պարտաւորին մէկդի թողուլ իրենց պնդումը։ Հիմայ որ ուսուցչին կինը բոլորովին գտած է ինքզինքը, կրկին քարոզիչ Սրբազանին միչերուն կպչած են, միշտ պահանջելով որ լքուած չէնքին մէջ փոխադրուին վարժարանին տրական սեռէ տղաքը։ Կ'երեւայ սակայն թէ քարոզիչը կրկին չէ՛ ուզած գոհացնել այդ անտեղի պահանջը, եւ թաղեցիները ալ Թազ. Յարհուրդին դէմ բնդվիք ուրիշ բան չգտնելով՝ անոր երկու անդամ միայն ունենալը մատերնուն փաթաթ են, այդ իմաստով հանրագրութիւն մըն ալ ղրկելով Ս. Պատրիարքին։

Ահաւասիկ ասոնք են Պէօյիւքտէրէի Թազ. Յարհուրդին դէմ յարուցուած պայքարին թագուն կողմերը, որոնք քիչ մը չափազանց յատկանշական ու հրահանգիչ կ'երեւան։

×

Այսօր, Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքական եկեղեցւոյն մէջ կատարուած եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան ներկայ գտնուեցաւ Կրօնական Ժողովոյ ատենապետ Գրիգորիս Սրբազանը։

×

Նպաստից Ցանձնաժողովը երէկ գաւառային կարօտութեանց վերաբերեալ գիրերով զրաղելուն, ժամանակ չէ՛ գտեր Բաբգէն վարդապետի ծանօթ զեղծումներուն խնդիրը վերջնականապէս կարգադրելու։

×

Կրօնական Ժողովը երէկ Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ գումարուելով, հետեւեալ որոշումները տուաւ.—

Զարմանքի մակար վարդապետին պարտքերուն նկատմամբ տեղւոյն առաջնորդ Կարիւն վարդապետ նոր գիր մը ղրկած ըլլալով, Ժողովը որոշեց զրել Կաթողիկոս Առաջնորդին՝ որպէս զի մակար վարդապետէն գանձէ ծանօթ պարտքը ու ղրկէ Պատրիարքարան։

Որոշեց յանձնարարել Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի անօրէն խորհուրդին որ նոյն վանքին վերաչինութիւնը չարունակէ։ Ժողովը այդ առթիւ խոստացաւ նպաստել վանքին չինութեան գործին, եւ դիմում ընել Ս. Հայրապետին՝ որ իր կողմէն այդ նպատակին ասհմանած նպաստը հասի չարունակել։

Սղերդի տեղապահ Փառէն վարդապետ իր վիճակին նիւթական անձկութիւնը, եւ Կարգանի, ինչպէս նաեւ ուրիշ գիւղերու մէջ ծագող դաւանափոխական չարժումը մասնաւորապէս յայտնած ըլլալով, Ժողովը որոշեց անմիջական կարգադրութեան մը նպաստ հասցնել։

Ժողովը Վահրամ Մանկունի Սրբազանին քննութեան յանձնեց կատ. Առաքելի հանգուցեալ ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՇԱ ԱՍԼԱՆեանի յուղարկաւորութեան, եւ այս խնդիրը մասնակարարութեան վերաբերող տեղեկագիր մը՝ զոր նոյն վանքին միաբաններէն Մարգար սարկաւագ պատրաստած ու ղրկած էր։

Ժողովը իր յառաջիկայ նիստին մէջ պիտի զբաղի Մայր եկեղեցւոյ դպրաց դասուն հաչիւներով, զոր Տնտեսական Յորհուրդը մատուցած էր իրեն՝ վաւերացնելու համար։

×

Սանասարեան վարժարանի նոնամակալութիւնը որ անցեալ չարթու չէր կրցած գումարուիլ՝ իր անդամներէն մեծամասնութեան պատճառաւ, իր նիստը պիտի կազմէ վաղը, Ուրբաթ երեկոյեան Յորհրդարանին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։ Նոնամակալութիւնը գլխաւորաբար պիտի զբաղի կարեւոր երկրաչարժին պատճառաւ Սանասարեան վարժարանին կրած վնասներով, եւ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ անոնց անմիջական նորոգութեան համար։

×

Իզմիրի առաջնորդ Մելքիսեդեկ արքեպիսկոպոս ասկէ առաջ Աթէնք քահանայագործելու զրկած էր Բզեցի Տ. Յարէն քահանայ Մուրատեանը։ Կրօն. Ժողովը ընդունելի նկատեց Մելքիսեդեկ Սրբազանի այդ կարգադրութիւնը։

×

Ասկէ առաջ գրած էինք թէ Ռօպէրթ Գոլէճի հայ ուսանողները կարեւոր երկրաչարժէն արկածեալներուն ի նպաստ հանգանակութիւն մը պիտի ընեն իրենց միջեւ։ Այդ առթիւ հրաւէր ուղղած էին Գոլոյ ազգ. վարժարաններու Տնօրէնութեան, որպէս զի իրենք ալ նմանօրինակ գազափար մը ներշնչեն իրենց աշակերտներուն, մասնաւորաբար պզտիկ աարիքէն զանոնք իրենց կարօտ նմաններուն օգնելու պարտաւորութեան վարժեցնելու համար։

Ուրախ ենք այսօր ներկայացնելու մեր այդ հրաւէրին առաջին պտուղը.— Բերայի Լուսաւան վարժարանին աշակերտները, իրենց մինչեւ հիմա քերած 150 ղրուշի գումար մը, որ թէեւ համեստ, բայց վերջապէս միչտ օրինակ մը պիտի մնայ Գոլոյ միւս վարժարաններուն։

×

Էքսէրճեան Գոլոս էֆ. յուղարկաւորութիւնը երէկ կատարուեցաւ հանդիսաւոր կերպով. Կէսիկ-Փաչայի եկեղեցւոյն մէջ, Նախագահութեամբ Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Սրբազանի։ Արարողութեան մասնակցեցան Տ Մեսրոպ արքեպիսկոպոս, Տ. Գէորգ եւ Տ. Գաբրիէլ Սրբազաններ, մեծ վարդապետներ եւ մեծ եկեղեցւոյ եւ չրջակայ թաղերու քահանաներ։ Դամբանականը խոսեցաւ Տէր Հմայեակ Սրբազան։ Ներկայ էին Հիւանդանոցի հոգաբարձութենէն անդամներ եւ բազմաթիւ ծանօթ ազգայիններ։ Արարողութենէն վերջ, թափօր կազմելով գագաղը տարուեցաւ Մայր եկեղեցի, ուր կը պատարագէ Ս. Պատրիարքը, չորեքան եւ գաւազան առած, Պատրիարքարանի պաշտօնէութիւնը եւ հոծ ժողովուրդ մը։ Դագաղին գուրս հանուած պահուն, հակիրճ դամբանական մըն ալ խոսեցաւ Ազգ. հիւանդանոցի հոգաբարձութեան անդամներէն Սթեփանեան էֆէնտի։ Հանգուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ Պալըզլըի Ազգ. գերեզմանատունը։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆ

Յես երկարատեւ եւ տաժանելի հիւանդութեան, ընդունելով զՍ. Խորհուրդս Եկեղեցւոյ, հանգեաւ ի Տէր, ի հասակի 40 ամաց, թողլով ի սուգ անմխիթար իւր տխրազգեաց մայրը, մօրաքոյրը եւ համայն ազգականները, որոնք ցաւօք սրտի կը հրաւիրեն իրենց բարեկամներն ու ծանօթները, ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան տխուր արարողութեան, որ պիտի կատարուի այսօր Ջորեքաբթի, ժամը 10½ին, Ըստ Թրաց, Ս. Յովհան Ոսկեբերան Եկեղեցին, ուր արդէն փոխադրուած է Հանգուցելոյն մարմինը։

Բերա, 21 Նոյեմբեր 1901

Ալանեան, Ֆէրուհան, Մանուէլեան, Պապաեան, Գրիգեան ընտանիքները խորին չնորհակալութիւն կը յայտնեն եկեղեցական Հարց եւ Տարոն ազգայնոց եւ օտարազգաց որք հանգեան ներկայ գրուեսիլ հանգուցեալ ՍՏԵՓԱՆ ՓԱՇԱ ԱՍԼԱՆեանի յուղարկաւորութեան, եւ այս մասնաւ առթիւ ցաւակցութիւն յայտնելով պատուեցին հանգուցելոյն յիշատակը։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲՈՒՐԻԶ, 3 դեկտ.— Ելեւմտից Ցանձնաժողովը՝ 265 միլիոնի փոխառութեան ծրագիրը հաստատեց առանց ո եւ է փոփոխում մտցնելու անոր մէջ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Մարոքի Էմիրը Անգլիացի մարզիչներ պաշտօնի կոչեց, իր բանակը մարզելու համար։ Նոյնպէս Անգլիացի մը յանձնուեցաւ Մարոքի մաքսային գործերը վարելու պաշտօնը։

ՄԱՏՐԻՏ.— Ելեմտական նախարարը յայտարարեց թէ պիտի հրաժարի եթէ զօրաւոր վէտլեր պիտի պիւտճէի պատերազմական մասին 9 միլիոն յատկացուածական վարկին վրայ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Կալիի հրապարակը կը չարունակէ տակաւ ընթանալ եւ ամերիկեան տեսակները ալ հետզհետէ կ'իջնեն։ 59 ըստ Թերլինի փակուած է։

ՊՈՒԵՆՈՍ-ԱՅՐԷՍ.— Յարաբերութեանց խզում մը անխուսափելի կը նկատուի Արժանթինի եւ Բիլլի միջեւ։ Արժանթին, կ'ըսուի, թէ Սանդիակոյի իր դեսպանը պիտի յետս կոչէ։

ԼԻՎԼՐՔՈՒԻ. — Յորենի ամերիկեան տեսակները մեծ բարձրացում մը կրած են։ 5/11 հաստատ գինով մը փակուած է։ Նիւ-Եորքի մէջ 82.25եր գինը։

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆ.— Հասաժողովի բացումը տեղի ունեցաւ այսօր։ Գանձային նախարարը ներկայացուց 1902-1903ի պիւտճէն, որուն ծախքերու կողմը նշանակուած է 610,827,688 տոլար։

Նախագահ Բուզվէլթի պատգամագիրը խիստ եւ միջազգային միջոցներ կը յանձնարարէ ոճրագործներու դէմ։ Նոյն պատգամագրին մէջ նախագահը կը յարէ թէ ոչ միայն մաքսային տակացոյցով է որ պէտք է ամերիկեան ժողովուրդին աչխատանքը պաշտպանէ այլ խոստացնելով նաեւ Ամերիկա գաղթողներու դէմ օրէնքները Թրըսթներու, կը յարէ Պ. Բուզվէլթ, վտանգաւոր չեն, բայց պէտք է կառավարութեան եւ հանրութեան հակողութեան ներքեւ առնուին։ Մաքսային տակացոյցի իրագործութիւնը փոփոխութիւն կրնար չատ վնասակար ըլլալ ամերիկեան արտադրութեան, որ թէեւ ծաւալուն, սակայն պէտք ունի աւելի ընդարձակ հրապարակներու եւ աւելի աղատական քաղաքականութեան մը, հանդէպ օտար պետութիւններու։ Բայց ատոր պատգամագիրը կ'առաջարկէ առեւտրական եւ պատերազմական տորմիղներու յատկացում մը, ատով Մոնրոէի վարդապետութիւնը կարենալ պաշտպանելու համար։

Նախարարը կը յարէ թէ Մ. Նահանգները կը փափաքին միայն ապահովել իրենց այն իրաւունքները՝ զորս կ'ընդունին ուրիչ պետութեանց համար։ Բանակի յատկացումի մը անհրաժեշտ չէ, կ'ըսէ պատգամագիրը։ Գալով ջինական խնդրոյն, Մ. Նահանգները կը հետեւին բաց դուռի քաղաքականութեան մը։

ՊԵՐԼԻՆ.—Բայխսթակը կը չարունակէ մաքսային տակացոյցի վիճաբանութիւնը։ Բոզատովսքի կ'ըսէ թէ գերմանական ճարտարարուեստը արտադութեան պէտք ունենալով, կառավարութիւնը պարտաւոր է ապահովել հատուցման սկզբունքներ այն տակացոյցին մէջ, ի փոխարինութիւն ուրիչ երկիրներու մաքսատպասան միջոցներուն։ Գերմանիա ազատ փոխանակութեան գրութիւն մը չի կրնար ընդունիլ։ Երկրին հողագործական կացութիւնը ծանր է եւ կառավարութիւնը պարտաւոր է ընձեռել անոր ամէն օժանդակութիւն։ Շերան՝ (կեդրոն), Ռիխթրի հետ (ձախակողմեան) դէմ կը խոսի օրինագծին։ Նախարարապետ Պիւլով կսը կը յայտարարէ թէ կառավարութիւնը կը փափաքի թէ՛ քաղաքական եւ թէ անտեսական տեսակէտով բոլոր պետութեանց հետ լաւագոյն յարաբերութիւններ մշակել։ Առեւտրական պայմանագրութիւնները նպաստաւոր են առեւտուրին, ճարտարարուեստին եւ հողագործութեան համար, բայց անոնք պէտք է բացարձակ փոխադարձութեան հիման վրայ հաստատուած ըլլան։ Վիճաբանութեանց չարունակութիւնը յետաձգուեցաւ վաղուան։

ԴԱՀԻՐԷ.— Խոիվը Խարթում հասաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Երեսփ. Ժողովը պիւտճէի օրինագծին առաջին ընթերցումը աւարտեց, ուրկէ վերջ անոր մասին քանակցութիւնները յանձնեց ելմտացոյցի յանձնաժողովին։

ՎԻԵՆՆԱ.—Երէկ երեկոյ բաղխում մը տեղի ունեցաւ Սօլէնաուի մէջ (Հարաւ. Աւստրիա) երկու կառախաւթերու միջեւ։ Երկու վագոններ խորտակուեցան։ Անձ մը ծանրապէս եւ տասը հոգիներ թեթեւապէս վիրաւորուեցան։

ՅԱԿՈԲ ՎԵՀՀԱՓՎԱՑ ԾՈՒՐ

ՈՂՈՒ ԳՎԱՃՈՒՄ

ՈՍԿԻ ՏԵՂԱՑԻ ՎԿԱՀՈՍ

ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

Ը.

ՈՒՐԱԽ ԵՏԵՂԵՑ

— Մրմունջ մը անցաւ ամբողջ դահլիճին մէջ, ապա լռութիւն տիրեց։ Ամէնքն ալ կարծես կը սպասէին, որ Ռուբէն Տէր-Ղուկասեան ոտքի ելլէ եւ ճառ մը խօսի։ Ան, սակայն, ոչ միայն չելաւ ոտքի, այլ աւելի խորունկ նստեցաւ իր բազկաթոռին մէջ, ինչպէս որ կ՚ընէ մարդ, երբ կ՚ուզէ հանգիստ մտածել։ Ան կը մտածէր։ Ան կը մտածէր, թէ ինչպէս ինքն ալ, ինչպէս ամէնքը, ինչպէս ամբողջ ազգը, ինչպէս ամբողջ աշխարհը, ենթարկուած էր Մեծ Պատերազմի ազդեցութեան